

ІНСТИТУТ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВИТИ І ОСВИТИ ДОРΟΣЛИХ ІМЕНІ ІВАНА ЗЯЗЮНА НАПН УКРАЇНИ

Освітньо-наукова програма

підготовки здобувачів ступеня доктора філософії на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти у галузі 05 «Соціальні та поведінкові науки» за спеціальністю 053 «Психологія» «Психологія праці та психологічний супровід освіти дорослих» / «Work Psychology and psychological support adult education»

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назва дисципліни: Портфоліо молодого вченого.

Викладач: Шевенко Алла Миколаївна

Профіль викладача: <http://ipood.com.ua/data/Portfolio/Shevenko.pdf>

Контактний телефон: 067 982-98-83

E-mail: shevenkoalla@ukr.net

Сторінка дисципліни <http://ipood.com.ua/phd-053/>

Консультації очні *Очні консультації:* за попередньою домовленістю Понеділок, четвер, п'ятниця з 10.00 до 18.00

Онлайн-консультації *Онлайн-консультації:* за попередньою домовленістю Viber (+38095 208-17-90) в робочі дні з 9.30 до 17.30

АНОТАЦІЯ ДИСЦИПЛІНИ

Актуальність обраної теми: Сьогодні неперервна освіта виступає обов'язковою умовою розвитку та саморозвитку людини не лише в професійній, а й в особистісній сфері. Перед нами стає завдання пошуку ефективних форм роботи в цьому напрямку. Створення сучасної мережі підтримки та супроводу молодого науковця знайде позитивне відображення у наукових дослідженнях, розробках та ідеях. Використання зарубіжного досвіду в практиці підтримки молодих вчених дозволить використати всі прогресивні форми підтримки особистості, розвитку її сильних сторін, ефективному самоменеджменту.

Сучасні тенденції освітнього простору сприяють використанню новітніх технологій сприяння розвитку та саморозвитку молодих учених. Зміщення акценту безпосередньо на особистість та враховуючи її потенційні можливості, залучаючи всі сучасні напрацювання ми намагаємося створити простір цілеспрямованого зростання особистості молодого вченого у професійному аспекті. Систематична праця над вдосконаленням професійних навиків супроводжується підбором науково-методичних матеріалів, що спрямовані на виявлення, розкриття та поглиблення знань, умінь, навиків молодого вченого.

Портфоліо як накопичувальна оцінка демонструє наявні та потенційні освітні можливості та результати особистості, створюючи ефект успіху щодо. Отже, варто звернутися до практики розробки та створення портфоліо молодого вченого як бази саморозвитку, самовдосконалення його особистісних та професійних сторін.

МЕТА І ЗАВДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Мета курсу: Розвиток свідомого відповідального ставлення до особистісного та професійного зростання молодого вченого з використанням сучасних форм роботи.

Основні завдання курсу «Портфоліо молодого вченого» полягають у формуванні наступних предметних компетентностей:

Інтегральна компетентність: Здатність розв'язувати комплексні проблеми в галузі психології праці та психологічного супроводу освіти дорослих, що передбачає глибоке переосмислення наявних у сфері психології інновацій та створення нових знань та/або професійної практики.

Загальні компетентності:

ЗК-1. Здатність до пошуку, відбору, аналізу і узагальнення наукової інформації та формулювання самостійних суджень, положень, оцінок.

ЗК-5. Здатність до діяльності в наукових та освітніх проектах.

ЗК-6. Здатність до використання сучасних ІТ для роботи з інформацією з різних джерел.

ЗК-10. Здатність до рефлексії власних потреб особистісного та професійного розвитку для свідомого планування фахової діяльності, саморозвитку та самоосвіти.

Фахові компетентності:

ФК-9. Здатність до наукового аналізу та дослідження трудових процесів з метою розробки інноваційних засобів оптимізації професійного розвитку дорослих.

ФК-11. Здатність до саморефлексії, самооцінювання, самоконтролю, саморозвитку; моделювання індивідуальної освітньої траєкторії на основі усвідомлення своїх освітніх потреб та перспектив професійно-культурного розвитку..

ФК-12. Здатність визнавати, поважати та керуватися принципами етики взаємодії у науковій, викладацькій та практичній психологічній діяльності; слідувати принципам академічної доброчесності, відповідальності..

ФОРМАТ ДИСЦИПЛІНИ

Під час сесії формат очний, у міжсесійний період – дистанційний. Передбачається самостійна (індивідуальна та групова) науково-дослідна діяльність, використання тренінгових занять.

РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Результати навчання дисципліни *«Портфоліо молодого вченого»* можна вважати успішними за умови досягнення слухачами **предметних результатів:**

ПРН 3. Володіння мовними засобами наукового тексту, здатність до вибору засобів наукового стилю та використання сукупності мовних засобів фахової української мови для усної і писемної презентації результатів досліджень у сфері освіти дорослих та психології праці.

ПРН 6. Здатність здійснювати пошук, аналіз та критичне оцінювання професійно важливих знань з різних джерел з використанням інформаційно-комунікаційних (цифрових) технологій; використовувати ІКТ в експериментальній роботі, створенні інновацій, оприлюдненні результатів досліджень та у професійному спілкуванні.

ПРН 9. Розвинена особистісна і професійна рефлексія, автономність, ініціативність, висока мотивація до професійного зростання, свідомої побудови власної освітньої траєкторії, мобільності ґрунтуючись на знаннях діючої нормативно-правової бази, що регулює сферу освіти та професійну діяльність кадрів вищої кваліфікації.

ФОРМАТ ДИСЦИПЛІНИ

Викладання курсу передбачає поєднання традиційних форм аудиторного навчання з елементами електронного навчання, в якому використовуються спеціальні інформаційні технології, такі як комп'ютерна графіка, аудіо та відео, інтерактивні елементи, онлайн консультування і т.п. Формами і методами навчальної діяльності є лекції, семінари, практичні заняття. Передбачається самостійна (індивідуальна та групова) дослідницька діяльність, проведення практикуму, творчих завдань.

Під час сесії формат очний (*offline / Face to face*), у міжсесійний період - дистанційний (*online*).

ОБСЯГ ДИСЦИПЛІНИ

Загальний обсяг – 30 годин.

Кількість годин: практичні – 10 годин, самостійна робота 20 годин.

Вид заняття	Кількість годин
лекції	-
семінарські заняття / практичні / лабораторні	10
самостійна робота	20

ОЗНАКИ ДИСЦИПЛІНИ

Рік викладання	Курс (рік навчання)	Семестр	Спеціальність	Кількість кредитів/годин	Кількість змістових модулів	Вид підсумкового контролю	Нормативна/вибіркова
2020-2021	3-4	6, 7	053 «Психологія»	1,0 / 30	2	Залік	Вибіркова

ПРЕРЕКВІЗИТИ

Ефективність вивчення дисципліни « Портфоліо молодого вченого» значно підвищиться, якщо здобувач зацікавлений у отриманні знань та практичних вмінь з даного курсу, має навички самостійної роботи з психологічною літературою, знайомий з методиками самопізнання, самодіагностики та самопрезентації, обізнаний із понятійним апаратом психології особистості, базовими методологічними і теоретичними засадами діагностики та самодіагностики, опанував на рівні магістратури дисципліну «Психологія особистості».

ТЕХНІЧНЕ Й ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ /ОБЛАДНАННЯ

Конспект лекцій, методичні рекомендації до виконання завдань самостійного вивчення, методичні рекомендації підготовки до семінарських занять, методичні рекомендації щодо виконання контрольних робіт (для заочної форми навчання), блок презентаційного матеріалу, відео матеріали для аналізу, перелік питань до заліку.

У період сесії використовується медіапроектор; мобільний пристрій (телефон) для оперативної комунікації з викладачами, відділом аспірантури, адміністрацією з приводу проведення занять та консультацій.

У міжсесійний період використовуємо комп'ютерну техніку (з виходом у глобальну мережу) та оргтехніку для комунікації з викладачами, відділом аспірантури, адміністрацією та підготовки (друку) рефератів і самостійних робіт.

ПОЛІТИКИ ДИСЦИПЛІНИ

При організації освітнього процесу в ПООД імені Івана Зязюна НАПН України майбутні доктори філософії, викладачі, адміністрація діють відповідно до: Положення про систему забезпечення якості освіти в Інституті педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України; Положення про підготовку здобувачів вищої освіти ступеня доктор філософії та доктора наук; Положення про оцінювання результатів навчання у процесі реалізації освітньо-наукових програм підготовки майбутніх докторів філософії; Положення про політику академічної доброчесності; Положення про порядок реалізації права на академічну мобільність; Положення про порядок перезарахування навчальних дисциплін та визначення академічної різниці; Положення про порядок ліквідації академічної заборгованості аспірантами.

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНА КАРТА ДИСЦИПЛІНИ

Тиждень, дата, години	Тема, основні питання (розкривають зміст і є орієнтирами для підготовки до модульного і підсумкового контролю)	Форма діяльності (заняття) / формат	Матеріали	Література, інформаційні ресурси	Завдання, години	Вага оцінки	Термін виконання
Змістовий модуль І.							
Згідно з розкладом	Тема 1.1. Портфоліо як інноваційна технологія особистісного та професійного зростання	Практичне	Презентація, методичні рекомендації	1, 2, 3, 5, 7, 10, 13, 14, 18, 19, 24, 30, 31, 32, 34, 35	2,0 Дайте загальну характеристику портфоліо. У чому полягає мета створення та використання портфоліо? Яка загальноприйнята структура портфоліо, з яких файлів (розділів) воно складається?	4 б.	Згідно з розкладом
Згідно з розкладом	Тема 1.2. Алгоритм науково-професійної самореалізації. Професійно важливі якості молодого науковця	Практичне	Презентація, методичні рекомендації	12, 23, 24, 25, 29, 33,	2,0 Опрацювати покроковий алгоритм професійної самореалізації молодого науковця (постановка мети, першочергові завдання, напрацювання першого досвіду, взаємодія у площині роботи, авторські напрацювання, презентація та висвітлення авторських розробок тощо).	4 б.	Згідно з розкладом

Згідно з розкладом	Тема 1.3. Робота в команді. Емпатія	Практичне	Презентація, методичні рекомендації	11, 16, 17, 20, 23, 24, 28,	2,0 Опрацювати план кар'єрного зростання. Розробити стратегію успішного професійного зростання (із зазначенням можливих ускладнень). Провести аналіз ситуацій з досвіду успішних людей.	4 б.	Згідно з розкладом
Згідно з розкладом	Тема 1.4 Науково-творча праця – шлях до самоактуалізації	Практичне	Презентація, методичні рекомендації	4, 15, 24, 27,	2,0 Аналіз досвіду інших та власного. Напрацювання вмінь проводити аналогії між досвідом інших та власним.	4 б.	Згідно з розкладом
Згідно з розкладом	Тема 1.5. Рефлексія та саморефлексія наукової діяльності особистості	Практичне	Презентація, методичні рекомендації	6, 8, 9, 21, 22, 24, 28	2,0 Представити характеристику зрілої особистості. Опрацювати поняття «цілеспрямованість», «самостійність у прийнятті рішень», «динамічність», «цілісність», «конструктивність», «індивідуальність», «самодостатність».	4 б.	Згідно з розкладом
	Змістовий модуль II.						
Згідно з розкладом	Тема 2.1. Загальні відомості про молодого вченого.	Самостійна робота	Презентація, методичні рекомендації	1, 2, 3, 5, 7, 10, 13, 14, 18, 19, 24, 30, 31, 32, 34, 35	4,0 Оформити візитівку портфолію. Зазначити кредо, принципи роботи	4 б.	Згідно з розкладом

					аспіранта, близькі та віддалені цілі. Обґрунтування вибору роботи у науково-педагогічній сфері.		
Згідно з розкладом	Тема 2.2. Нормативно-правовий пакет молодого вченого.	Самостійна робота	Презентація, методичні рекомендації	1, 2, 3, 5, 7, 10, 13, 14, 18, 19, 24, 30, 31, 32, 34, 35	4,0 Зазначити дані про освіту: диплом, курси підвищення кваліфікації, нагороди, сертифікати тренінгів тощо. Зазначити рівень володіння іноземними мовами. Надати документальну базу: постанова про молодих вчених. Надати витяги з протоколів про іспити.	4 б.	Згідно з розкладом
Згідно з розкладом	Тема 2.3. Науково-практичні досягнення аспіранта.	Самостійна робота	Презентація, методичні рекомендації	1, 2, 3, 5, 7, 10, 13, 14, 18, 19, 24, 30, 31, 32, 34, 35	4,0 Надати інформацію щодо координації теми дослідження. Витяг з протоколу про координацію теми, або про розгляд теми у науковому відділі. Тайм-менеджмент: розтермінування етапів роботи над дисертаційним дослідженням, планування статей та	4 б.	Згідно з розкладом

					інших друкованих праць. Представити перелік праць, що вже надруковані, подані до друку.		
Згідно з розкладом	Тема 2.4. Співпраця аспіранта з навчальними та науковими установами.	Самостійна робота	Презентація, методичні рекомендації	1, 2, 3, 5, 7, 10, 13, 14, 18, 19, 24, 30, 31, 32, 34, 35	4,0 Представити договір про співпрацю, програму спільної взаємодії. Висвітлити науково-методичні та практичні розробки, договір про їх впровадження. Надати інформацію щодо проектної діяльності. Вказати авторські проекти.	4 б.	Згідно з розкладом
Згідно з розкладом	Тема 2.5. Міжнародна діяльність.	Самостійна робота	Презентація, методичні рекомендації	1, 2, 3, 5, 7, 10, 13, 14, 18, 19, 24, 30, 31, 32, 34, 35	4,0 Зазначити участь у міжнародних науково-практичних заходах. Надати перелік публікацій. Висвітлити участь у міжнародних проектах, програмах.	4 б.	Згідно з розкладом
	Індивідуальне навчально-дослідницьке завдання	Самостійна робота	Методичні рекомендації до самостійної роботи	Література до курсу, інформаційні ресурси	Підготувати власний проект портфоліо молодого вченого у контексті індивідуального дисертаційного дослідження	20 б.	

СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ ТА ВИМОГИ

Види контролю: поточний, підсумковий.

Методи контролю: Презентації завдань та творчих робіт, розв'язок проблемних завдань, опитування, розв'язок тестових завдань, аналіз питань семінарських занять, відповіді на питання самоконтролю тем самостійного вивчення.

Форма контролю: залік.

Рейтинг студента із засвоєння дисципліни визначається за 100-бальною шкалою, складається з рейтингу з навчальної роботи, для оцінювання якої призначається максимально 60 балів, і рейтингу з атестації (екзамен, залік) – 40 балів.

Критерії оцінювання. Еквівалент оцінки в балах для кожної окремої теми може бути різний, загальну суму балів за тему визначено в навчально-методичній карті. Розподіл балів між видами занять (лекції, практичні/семінарські заняття, самостійна робота) можливий шляхом спільного прийняття рішення викладача і майбутнього доктора філософії на першому занятті.

Рівень знань оцінюється:

«відмінно» – здобувач дає вичерпні, обґрунтовані, теоретично і практично правильні відповіді не менш ніж на 90% запитань, виконання завдань є правильним, творчим, демонструє знання матеріалу, проявляє активність і творчість у виконанні індивідуальних і колективних завдань;

«добре» – аспірант володіє знаннями матеріалу, але допускає незначні помилки у формуванні термінів, категорій і розрахунків, проте за допомогою викладача швидко орієнтується і знаходить правильні відповіді, був присутній на лекціях, має тезаурус з основних тем курсу, проявляє активність у виконанні завдань різного типу;

«задовільно» – здобувач дає правильну відповідь не менше ніж на 60% питань або на всі запитання дає недостатньо обґрунтовані, невичерпні відповіді, помилки виправляє за допомогою викладача; враховується наявність конспекту, тезаурусу з дисципліни, виконання різних завдань (дослідницьких, творчо-пошукових тощо) групових завдань;

«незадовільно з можливістю повторного складання» – аспірант дає правильну відповідь не менше ніж на 35% питань, або на всі запитання дає необґрунтовані, невичерпні відповіді, допускає грубі помилки, має неповний конспект лекцій, пасивно або негативно проявляє себе у виконанні завдань.

При визначенні рейтингу здобувача враховуються бали, які він отримує під час семінарських, практичних занять та за самостійну роботу. Бали за поточну освітню діяльність визначаються як сума всіх отриманих під час навчальних занять балів, розділена на кількість отриманих оцінок та помножена на коефіцієнт 12, що становить не більше 60 сумарної оцінки за результатами вивчення дисципліни. Бали за підсумками проведення заліку або іспиту визначаються як сума всіх отриманих під час навчальних занять балів, розділена на кількість отриманих оцінок та помножена на коефіцієнт 8, що становить не більше 40 балів сумарної оцінки за результатами вивчення дисципліни.

Схема нарахування балів

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання										Залікова робота	Сума	
Модуль I					Модуль II							Індивідуальне завдання
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10			
4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	20	40	100

T1, T2 ... – теми модулів.

Примітка. Отримання 20 балів за індивідуальне завдання є необхідною умовою допуску здобувача до підсумкового семестрового контролю.

Оцінка національна	Оцінка ECTS	Визначення оцінки ECTS	Рейтинг студента, бали
Відмінно	A	ВІДМІННО – відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок	90 - 100
Добре	B	ДУЖЕ ДОБРЕ – вище середнього рівня з кількома помилками	82-89
	C	ДОБРЕ – в загальному правильна робота з певною кількістю грубих помилок	74-81
Задовільно	D	ЗАДОВІЛЬНО – непогано, але зі значною кількістю недоліків	64-73
	E	ДОСТАТНЬО – виконання задовольняє мінімальні критерії	60-63
Незадовільно	FX	НЕЗАДОВІЛЬНО – потрібно працювати перед тим, як отримати залік (позитивну оцінку)	35-59
	F	НЕЗАДОВІЛЬНО – необхідна серйозна подальша робота	01-34

ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Бакушина А. Н. Формирование портфолио аспиранта как механизм оценки его исследовательской компетенции // Санкт-Петербургская академия постдипломного педагогического образования. – 2008. – № 82-2. – С. 7-12.
2. Божко Ю. Електронні портфоліо: сучасний стан справ та перспективи розвитку / Божко Ю., Бублик В., Глибовець М., Корень О. // Наукові праці. – 2010. – Вип. 130. – Т. 143. – С. 104-110.
3. Ворожейкіна О. М. 100 цікавих ідей для проведення уроку. – Х.: Вид. група «Основа», 2011. – 287 с.
4. Державний Стандарт базової та повної середньої освіти, постанова КМУ від 23.11.2011 р. № 1392.
5. Денькович В. Використання веб-портфоліо в моніторингу якості навчання студентів // Інформаційно-комунікаційні технології в сучасній освіті: досвід, проблеми, перспективи: Зб. наук. праць III Міжнарод. наук. практ. конф.: Л.: ЛДУ БЖД, 2012. – С. 9-15.
6. Єрмаков І. Г., Пузіков Д. О. Життєвий проект особистості: від теорії до практики: [практико орієнтований посібник] / за ред. Сохань Л. Д. – К.: «Освіта України», 2007. – 212 с.
7. Кендюхова А. А. Професійне портфоліо: теорія успіху сучасного педагога: навчально-методичний посібник Кіровоград: КЗ «КОІППО імені Василя Сухомлинського», 2016. – 36 с.
8. Кочетов А. И. Как заниматься самовоспитанием. – Мн.: Выш. шк., 1985. – 256 с.
9. Леви В. Л. Искусство быть собой. – М.: «Знание», 1977. – 208 с.
10. Михайловский О. С. Портфолио учителя. Обобщение и систематизация педагогических достижений / О. С. Михайловский // Образование в современной школе. – 2006. – №9. – С. 19-23.
11. Мерзлякова О. Л. Як не потрапити на гачок маніпулятора: програма занять для молоді / Олена Мерзлякова. – К.: Шк. світ, 2010. – 128 с.
12. Мураховская М. Волшебный дневник успеха. Лучшие техники личностного роста. – Одесса: ТЭС, 2006. – 80 с.
13. Новикова Т. Г. Портфолио в профильном обучении: анализ зарубежного опыта // Профильная школа. – 2005. – № 3. – С. 45-56.
14. Новикова Т. Г. Предупреждение ошибок при использовании портфолио / Т.Г. Новикова // Профильная школа. – 2006. – №3. С. 27.
15. Олпорт Г. Личность в психологии. – СПб., 1998.
16. Орбан-Лембрик Психология управління: Посібник. – К.: Академвидав, 2003. – 568 с.
17. Павловська Марія Драматичне виховання – теорія і практика: [методичний посібник] / М. Павловська / за ред. Зденки Вагнерової – К.: АМО, 2016. – 36 с.
18. Панченко Л. Ф. Електронне портфоліо студента / Л.Ф. Панченко // Вісн. Луган. нац. пед. ун-ту імені Тараса Шевченка: Педагогічні науки. – 2013. – № 7. – С. 281-284.
19. Панченко Л. Ф. Електронне портфоліо студента як результат обчислювальної практики / Л. Ф. Панченко, І. В. Левітан // Вісн. Луган. нац. пед. ун-ту імені Тараса Шевченка: Педагогічні науки. – 2008. – № 18. – С. 130-136.
20. Побудова кар'єри: посібник / Побірченко Н. А., Носова Т. М., Гончар А. М., Горбачик Н. Ф. – К.: Наук. світ, 2009. – 145 с.
21. Поліщук С. П. Психологічні детермінанти розвитку соціальної зрілості учнів в системі професійно-технічного навчання // Збірник наукових праць «Педагогічний процес: теорія і практика». – К.: Міленіум, 2006. – Вип. 2. – С. 181-187.
22. Педагогічна майстерність: Підручник / І. А. Зязюн, Л. В. Крамущенко, І. Ф. Кривонос та ін.; За ред. І. А. Зязюна. – К.: СПД Богданова А.М., 2008. – 376 с.
23. Психодіагностичне забезпечення профорієнтації в системі педагогічної освіти: [посібник] / Є. В. Єгорова, О. М. Ігнатович, В. В. Кобченко, Н. І. Литвинова, І. Б. Марченко, О. Л. Мерзлякова, В. В. Синявський, Г. П. Татаурова-Осика, А. М. Шевенко; за ред. О. М. Ігнатович. – Кіровоград: Імекс-ЛТД, 2014. – 228 с.

24. Психологія особистості: Словник-довідник / За редакцією П. П. Горностая, Т. М. Титаренко. – К. : Рута, 2001. – 320 с.
25. Психологія профорієнтації у системі педагогічної освіти: [монографія] / Є. В. Єгорова, О. М. Ігнатович, В. В. Кобченко, Н. І. Литвинова [та ін.]; за ред. О. М. Ігнатович. – Кіровоград: Імекс-ЛТД, 2014. – 248 с.
26. Рогов Е. И. Настольная книга практического психолога в образовании: [учебное пособие] / Е. И. Рогов – М.: ВЛАДОС, 1996. – С. 48-52.
27. Роменець В. А. Психологія творчості: Навч. посібник. – К.: Либідь, 2004. – 288 с.
28. Сергєєнкова О. П. Самопізнання. Навчально-методичний посібник. – Черкаси: Видавець ЧабаненкоЮ.А., 2011. – 334 с.
29. Технології професійної орієнтації населення в умовах ринку праці: / авт. кол. Н. А. Побірченко, Н. І. Литвинова, В. В. Синявський та ін. – К.: Педагогічна думка, 2011. – 256 с.

Додаткова

1. Учитель І. Б. Формування професійних компетенцій майбутнього педагога професійного навчання за допомогою е-портфоліо [Електронний ресурс] / І.Б. Учитель // Теорія і методика професійної освіти. – Режим доступу: http://tempe.gb7.ru/mag_2_2011.htm
2. Фатеева И. А., Канатникова Т. Н. Метод «портфолио» как приоритетная инновационная технология в образовании: преемственность между средней школой и вузом // Молодой ученый. – 2012. – № 12. – С. 526-528.
3. Черемных М. П. Деловая игра «Портфолио или Дневники личных достижений» / М.П. Черемных // Практика административной работы в школе. – 2005. – №5. – С. 25-27.
4. Шевенко А. М. Методичне забезпечення відбору учнівської молоді до вищих навчальних закладів педагогічного профілю / Метод. реком. – К., 2016. – 157 с. <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/705891>
5. Шевенко А. М. Соціально-психологічний супровід професійного самовизначення учнів / Практичний психолог: Школа. – К. – № 11. – 2013. – С. 30-37.
6. Шевченко О. В. Электронный портфолио как инновационный инструмент самопрезентации будущего учителя иностранного языка / О.В. Шевченко, Н.С. Остражкова // Актуальные вопросы современного образования: материалы I Международной научной конференции. – Ставрополь: Центр научного знания «Логос», 2011. – С. 20-24.

Інформаційні ресурси

1. Електронна бібліотека ПООД [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ipood.com.ua/e-library/>
2. Електронна бібліотека Національної академії педагогічних наук України [Електронний ресурс].. – Режим доступу: <https://lib.iitta.gov.ua/>
3. Національна бібліотека України ім. В. Вернадського [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbu.gov.ua>.